

III **44** ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Випуск 44
Частина III

ЯЛТА

2014

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ
РВНЗ „КРИМСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
(м. ЯЛТА)

ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Серія: Педагогіка і психологія
Випуск сорок четвертий
Частина 3

Ялта
2014

УДК 37
ББК 74.04
П 78

Рекомендовано вченою радою РВНЗ „Кримський гуманітарний університет” від 28 березня 2014 року (протокол № 3)

Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – 36 статей: – Ялта: РВВ КГУ, 2014. – Вип. 44. – Ч. 3. – 352 с.

Редакційна колегія:

- О. В. Глузман** – професор, доктор педагогічних наук, академік НАПН України
М. Я. Ігнатенко – професор, доктор педагогічних наук
В. С. Заслуженюк – професор, доктор педагогічних наук
Л. І. Редькіна – професор, доктор педагогічних наук
Г. Є. Гребенюк – професор, доктор педагогічних наук
Н. В. Горбунова – професор, доктор педагогічних наук
С. Д. Максименко – професор, доктор психологічних наук, академік НАПН України
Т. С. Яценко – професор, доктор психологічних наук, академік НАПН України
В. Ф. Венда – професор, доктор психологічних наук
Н. Ф. Каліна – професор, доктор психологічних наук
В. А. Семиченко – професор, доктор психологічних наук
А. В. Фурман – професор, доктор психологічних наук

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Міністерства Юстиції України серія КВ № 15372-3944 ПР від 12.06.2009 р.

Затверджено Президією ВАК України як фахове видання за спеціальністю „Педагогіка і психологія” (Постанова № 1-05/4 від 14.10.2009 р.)

Рецензенти:

Карлова Е. Е. – доктор педагогічних наук, професор, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Ушинського;

Солодухова О. Г. – доктор психологічних наук, професор, Слов'янський державний педагогічний інститут.

© РВНЗ „Кримський гуманітарний університет” (м. Ялта), 2014 р.

**РЕСПУБЛИКАНСКОЕ ВЫСШЕЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ
«КРЫМСКИЙ ГУМАНИТАРНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ» (Г. ЯЛТА)**

Республиканское высшее учебное заведение «Крымский гуманитарный университет» (г. Ялта) – университет IV уровня аккредитации (Лицензия Министерства образования и науки Украины, серия АЕ № 270957 от 02.07.2013 г.), является единственным государственным вузом гуманитарного профиля на Южном берегу Крыма. В структуре университета пять институтов: Институт педагогики, психологии и инклюзивного образования, в состав которого входят специализированные группы для студентов 2-3 групп инвалидности; Институт экономики и управления; Институт филологии, истории и искусств; Евпаторийский институт социальных наук; Институт педагогического образования и менеджмента в г. Армянске, Экономико-гуманитарный колледж. Также в структуру университета входит 9 научных центров и 3 научно-исследовательские лаборатории. В университете функционирует специализированный учёный совет Д 53.130.01 с правом принятия к рассмотрению и защите докторских и кандидатских диссертаций по специальности 13.00.01 – общая педагогика и история педагогики, 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. Университет осуществляет образовательную деятельность по 26 специальностям. В университете обучается 3400 студентов. Общее количество научно-педагогического персонала – 368, из них 49 докторов наук и 156 кандидатов наук.

Ректор университета – Глузман Александр Владимирович, доктор педагогических наук, профессор, действительный член Национальной академии педагогических наук Украины, заслуженный работник образования Автономной республики Крым и Украины.

По итогам рейтинга за 2012-2013 уч. год РВУЗ КГУ занимает 9 место среди высших учебных заведений Украины гуманитарного профиля.

Ведущими специалистами на базе университета основаны научные школы, такие как: Школа глубинной психологии – доктора психологических наук, профессора, академика НАПН Т. С. Яценко; Школа профессионального образования – доктора педагогических наук, профессора, академика НАПН, заслуженного деятеля образования Украины и АРК А. В. Глузмана; Школа методики математики – доктора педагогических наук, профессора Н. Я. Игнатенко; Школа Этнопедагогики – доктора педагогических наук, профессора Л. И. Редькиной; Школа изобразительного искусства и дизайна – доктора педагогических наук, профессора Г. Е. Гребенюка; Школа педагогического мастерства Н. В. Горбуновой, Школа педагогики дошкольного и начального обучения – доктора педагогических наук, профессора Н. А. Глузман, Школа профессиональной подготовки филологов Ф. М. Штейнбук, С. А. Кочерга. В рамках работы научных школ проводятся научные исследования, создаются учебники, научно-методические пособия. Ежегодно издаётся 20-25 монографий, 50-60 учебных пособий, из них – 7-8 с грифом МОН.

Аспирантура университета осуществляет подготовку научных кадров по 10 специальностям, докторантура по 3 специальностям. Ежегодно преподавателями университета защищается 2-3 докторские и 25-27 кандидатских диссертаций по разным направлениям.

14. Lokshy`na O.I. *Monitory`ng rivniv dosyagnen` kompetentnostej: innovacijni pidxody` / O.I. Lokshy`na // Kompetentnisny`j pidxid u suchasnij osviti : svitovy`j dosvid ta ukrajins`ki perspekty`vy` / pid zag. red. O. V. Ovcharuk. – K. : K.I.S., 2004. – S. 26-34. – (Biblioteka z osviti`oyi polity`ky`).*

15. Xamy`tov N., Krjylova S. *Fy`losofsky`j slovar`. Chelovek y` myr` / N. Xamy`tov, S. Krjylova. – K.: KNT, Centr uchebnoj ly`teratury, 2006. – 308 s.*

16. *Nauchno–texny`chesky`j progress: slovar` / ost. Goroxov V.G., Xaly`pov V.F. – M., 1987. – 368s.*

17. Pometun O. *Zaprovadzhennya kompetentnogo pidxodu – perspekty`vny`j napryam rozvy`tku suchasnoyi osviti` [Elektronny`j resurs]. – Rezhym dostupu: http://visnyk.iatp.org.ua.*

18. Ljepixova L.A. *Social`no-psy`xologichna kompetentnist` yak peredumova uspishnoyi samorealizaciyi osoby`stosti // Naukovi studiyi iz social`noyi ta polity`chnoyi psy`xologii : Zbim`x statej. – K., Milenium, 2002. – Vy`p. 6(9). – S. 57-71.*

19. Ruchen, Dominique S. *Key Competencies for a Successful Life and a Well-Functioning Society. 2003. Hogrefe & Huber Publishers, Germany. – 206 p.*

20. *Kompetentnisny`j pidxid u suchasnij osviti : svitovy`j dosvid ta ukrajins`ki perspekty`vy` / pid zag. red. O. V. Ovcharuk. – K. : K.I.S., 2004. – 111s. – (Biblioteka z osviti`oyi polity`ky`).*

Педагогіка

УДК 378.147:614.8

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загально-технічних дисциплін, технологій та цивільної безпеки Шевчук О. А.

Рівненський державний гуманітарний університет (м. Рівне)

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМНОСТІ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ВНЗ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З «БЖД»

Анотація. Стаття присвячена використанню системного підходу у процесі проведення практичних занять з «БЖД» для формування системності знань студентів першокурсників ВНЗ. Визначено необхідність застосування тестів для розуміння студентами базової основи безпеки життєдіяльності, сутності термінології, що використовується для підсумкового контролю змістових модулів.

Ключові слова: тести, система, системність знань, безпека життєдіяльності, модуль.

Аннотация. Статья посвящена использованию системного подхода в процессе проведения практических занятий по «БЖД» для формирования системности знаний студентов первокурсников ВУЗов. Определена необходимость применения тестов для понимания студентами базовой основы безопасности жизнедеятельности, сущности терминологии, которая используется для итогового контроля содержательных модулей.

Ключевые слова: тесты, система, системность знаний, безопасность жизнедеятельности, модуль.

Annotation. The article is devoted to use of the system approach at practical lessons on «SLA» (Safety of life activity). The approach is aimed at the formation of systematic knowledge of universities students. The article focuses on the necessity of

application of tests for students' understanding of the basic fundamentals of safety of life activity, and on the essence of the terminology as well that is used for the final control of content modules.

Key words: tests, system, quality of knowledge, security life.

Вступ. Одним із актуальних завдань сучасного ВНЗ є удосконалення форм, методів навчання і виховання та підвищення якості освіти, тобто формування у студентів цілісної, якісної системи знань, умінь і навичок. Однак залишаються недостатньо розробленими теоретичні та методичні засади формування системності (якості) знань, що пов'язано з малою ефективністю застосування системного підходу в педагогіці і не завжди його коректним використанням у дидактиці. Наразі виникла необхідність застосування системного підходу у процесі проведення практичних занять з «БЖД» для перевірки сформованості рівня знань, якості знань студента, його обізнаності через тестування підсумкового контролю змістового модуля.

Проблему формування системи знань досліджували П. Ерднієв, Л. Зоріна, В. Ільїн, І. Лернер, М. Скаткін, А. Шепетов. Відомими дослідниками системного підходу були В. Афанасьєв, Г. Ліхтенберг, Е. Юдін та інші. Проблему застосування системного підходу в навчанні розглядав І. Зверев, а формування системності та цілісності знань в учнів досліджував В. Безпалько та інші. Суттєвий внесок у вирішення проблеми формування системності знань як їх якості зробили І. Лернер, І. Малафіїк. Проблемою формування системності мислення займалася З. Решетова, а формуванням цілісності знань – А. Степанюк.

Формулювання мети статті та завдань: визначення сутності поняття «системність знань»; реалізація ідеї модульності через тестування на практичних заняттях з «БЖД» з метою оцінювання навчальних досягнень студентів на основі рейтингового принципу; узагальнення необхідності використання системного підходу в процесі викладання дисципліни «БЖД» з метою формування системності знань студентів першокурсників ВНЗ.

Виклад основного матеріалу статті. На початку XIX століття *системність* трактується як властивість об'єктів пізнання, а зв'язки між різними прошарками знання – як фіксація зв'язків у самих об'єктах. Мова йде про те, щоб відтворити в знанні об'єкт як систему. Розвиток інженерного підходу і технологій в XX столітті відкриває еру штучно-технічного освоєння системи. *Система* (від грец. – утворення, складення) – порядок, зумовлений планомірним розташуванням частин, стрункий ряд, зв'язане ціле; форма, спосіб побудови, організація чогось; сукупність частин, пов'язаних спільною функцією тощо [5, с. 529]. Системи не тільки досліджуються, але вже проєктуються і конструюються. Від середини XX століття ведуться розробки в галузі системного підходу, розпочинається міжпрофесійний та міждисциплінарний системний рух. У всьому різноманітті трактувань системи продовжують зберігатися два підходи. З точки зору першого (онтологічний, натуралістичний), системність – фундаментальна властивість об'єктів пізнання. Тоді завдання системного дослідження – вивчення специфічно системних властивостей об'єкта (елементи, зв'язки і структури, залежності між зв'язками тощо). Другий підхід (епістемолого-методологічний) передбачає визначати системність не через властивості самих об'єктів, а цілеспрямованість діяльності і організацію мислення. Разом з тим, система

оформляється як певна організація і ієрархія категорій, коли розглянути будь-який об'єкт у вигляді системи означає представити його в чотириох категоріальних прошарках: процесів, функціональній структурі, організацією матеріалу, морфології, а тоді знову йде прошарок процесів і т.д. На цій основі у системо-мислєдїяльній методології була відпрацьована схема полісистемного аналізу, що мала ряд перспективних програм [1, с. 936-937]. Аналізуючи причини неефективного застосування системного підходу в педагогії, сучасний дослідник системності знань І. Малафійк вважає, що в педагогії освоювався макрорівень системності і зовсім не був досліджений мікрорівень [4, с. 11]. Він досить вдало охарактеризував становлення і розвиток системного підходу, системний підхід у дидактиці та в навчальному пізнанні [3]. Наблизївся до розуміння системності сучасний дослідник А. Шепетов, який намагався проаналізувати систему знань як ціле, що має певну форму їх організації в цілісність, проте його праця вказує на спробу постановки проблеми, ніж на спробу її розв'язання [4, с. 10]. До істинного розуміння системності підійшов І. Малафійк, який вважає, що системність є якістю системного, складного знання; якість, якої ці знання набувають завдяки їх упорядкування в систему будь-якого рівня ієрархії, а системність знань – якість не лише тих знань, які утворюють цю систему, це також і якість системи знань як цілого. Оскільки якість об'єкта – це система його властивостей, то вивчення системності знань зводиться до вивчення системних властивостей системи знань та їх цілісного утворення. Системність знань – це якість, якої їм надають системні зв'язки [4, с. 14, 185]. Структура взаємозв'язку між функціонально-морфологічними компонентами системи (рівень ієрархії системи, функція, системоутворювальний чинник, елементи, структура, інтегративна властивість системи та її реляційний вплив на елементи й структуру системи) відображає інваріантність її якості – системності. Вище названі компоненти стають елементами у процесі системного підходу, коли розглядається об'єкт дослідження через призму системи, здійснюється його системний аналіз для формування системності знань під час вивчення окремих навчальних предметів (І. Малафійк, [4, с. 209-249]), формування системності валеологічних знань [9, с. 10; 7, с. 140-141], або формування системності теоретико-методологічних і практичних знань першокурсників ВНЗ під час вивчення дисципліни «БЖД» [6; 8].

Ознакою системності знання є розуміння ролі цього знання, його значення для цілого. Пізнання може йти від цілого до частин, або ж навпаки – від частин до цілого. Під час вивчення дисципліни «БЖД» у студентів першого курсу РДГУ формувалися системи знань різних рівнів ієрархії, в залежності від поетапного вивчення матеріалу на лекційних та практичних заняттях, зокрема: система знань про теоретичні основи безпеки життєдіяльності; система знань про психофізіологічну надійність людини; система знань про техногенні, природні та соціально-політичні небезпеки; система знань про способи та засоби надання першої долікарської допомоги (тощо). У процесі навчання здійснювався перехід від системи знань вищого рівня ієрархії до системи нижчого рівня і навпаки. У такому разі краще здійснюється формування системності знань та системності конкретного знання.

Рівень сформованості системи знань (високий, середній, низький) першокурсників про безпеку життєдіяльності визначався згідно ознак критеріїв сформованості системи знань [10, с. 181] через проведення тестування для

контролю та оцінювання поточного і підсумкового рівня знань студентів згідно кредитно-модульної системи.

Модуль (від лат. «modulus» – міра) – назва важливого коефіцієнта чи величини та інше; змістова одиниця інформації; частина цілого, яка робить певний внесок у це ціле [5, с. 365-366; 2, с. 431]. Модульне навчання – таке навчання, яке не тільки призводить до засвоєння змістових одиниць інформації, але й до появи у свідомості учня пізнавального образу цілого, утвореного з цих змістових одиниць. У першому своєму варіанті (60-і роки, американські педагоги і психологи) модульна технологія виглядала як набір різнорівневих стратегій навчання кожного конкретного учня. Модульність, яка поширюється як на змістову, так і на процесуальну складові навчання, є зовнішнім вираженням системності у навчанні на сьогоднішній день. Оцінювання навчальних досягнень учнів за кожен модуль здійснюється на основі рейтингового принципу, а повну картину модульного навчання можна побудувати, поклавши в основу дидактичну систему, зокрема дидактичний цикл. Модульне навчання має усі риси системи навчання, які не зачіпають основ класно-урочної системи навчання і тому є модифікацією цієї системи. Доступно та досконало охарактеризував теоретичні засади окремих навчальних технологій (програмоване, проблемне, диференційоване, розвивальне, продуктивне) і системно-модульне навчання – зокрема, І. В. Малафійк, який вказав на системну природу модуля та ефективність модульного навчання в процесі отримання учнями системних знань [5, с. 427-431].

Тест (англ. «test» – проба, перевірка, випробування, дослідження) – коротке стандартне завдання, метод випробування, що застосовується у різних галузях науки для одержання характеристики певних явищ; у фізіології, медицині метод дослідження, діагностики, що полягає у пробному впливі на організм; питальник для соціологічних досліджень; задача з відомою відповіддю розв'язання для перевірки правильної роботи комп'ютера [5, с. 572]; емпірико-аналітичний метод, що відповідає критеріям наукового пізнання та представляє поряд з моделюванням, багатовимірними (нелінійними і динамічними) кількісними та якісними методами сучасну проєктивну та організаційну наукову методологію. Перевагою тестового методу є економічна ефективність, більш висока, ніж в інших методах. Загальні вимоги тесту передбачають його відповідність чотирьом спеціальним критеріям: стандартизації (підрахунок і інтерпретація результатів); нормуванню (завдання самого оцінюючого стандарту для кожної процедури); надійності (стабільності оцінок, що отримані під час повторних випробувань); валідності (змістовної – логічної – критеріальної – емпіричної, конструктивної – теоретичної) – такої якості тесту, яка відображає ступінь відповідності мети і результату тестування. Теоретично тестовий метод найбільш повно розроблений в психології. Крім психології, тестові методи отримали розповсюдження в педагогії, медицині, техніці, фізіології, соціології і суміжних з ними науках [1, с. 1072-1073].

Нами було розроблено два змістових модуля по п'ять тем із тридцяти тестових запитань до кожного [8, с. 39-92]. Для прикладу розглянемо чотирнадцять тестів доопрацьованого другого модуля «Небезпеки, принципи і способи захисту людини» до п'ятої теми «Соціальні, соціально-політичні, природно-соціальні, корпоративні небезпеки».

2.5.1. До небезпек соціально-політичного характеру не відносяться:

- а) страйки; б) землетрус; в) злочинність; г) низький життєвий рівень; д) несприятлива обстановка на роботі.

2.5.2. Джерелами соціально-політичних конфліктів не є:

- а) влада, освіта; б) соціальна нерівність; в) мораль; г) матеріальні блага; д) соціальний престиж.

2.5.3. Соціально-політичне середовище – це:

- а) система підрозділів і сфер суспільного життя, гармонійна взаємодія котрих забезпечує цілісність суспільства; б) створений людством духовний світ, що охоплює національні, соціальні, економічні, політичні відносини людей, де формується їхній світогляд і взаємовідносини; в) сукупність людей, об'єднаних відносно стійкими соціальними зв'язками і відносинами, яка має загальні ознаки, що надають їй неповторної своєрідності.

2.5.4. За характером соціально-політичні НС є:

- а) навмисні; б) ненавмисні.

2.5.5. Речовини якого виду дії не дозволено застосовувати при НС соціально-політичного характеру?

- а) слезоточиві; б) нервово-паралітичні; в) подразнюючі.

2.5.6. При терористичних актах не можуть бути застосовані:

- а) вогнепальна зброя, вибухівка; б) біологічні агенти; в) стихійні лиха; г) радіоактивні речовини; д) отруйні речовини.

2.5.7. Що не повинен робити заручник:

- а) сидіти тихо; б) перестати розмовляти із іншими заручниками; в) спробувати втекти самостійно, закликати всіх до непокори.

2.5.8. Під час звільнення заручників від терористів не можна застосовувати:

- а) вогнепальну зброю; б) біологічних агентів, отруйні речовини; в) стихійні лиха; г) радіоактивні речовини; д) вибухівку;

2.5.9. Небезпеки соціально-політичного характеру відносяться до:

- а) раптових (непрогнозованих); б) очікуваних (прогнозованих).

2.5.10. Щоб уберегти у натовпі, необхідно:

- а) рухатися у тому ж напрямку і з такою ж швидкістю, як усі; б) триматися найближче до стін, не пропускаючи тих, хто позаду; в) зігнути руки у ліктях і притиснути їх до тулуба; г) тримати руки у кишенях.

2.5.11. Які небезпеки не відносяться до соціальних?

- а) землетрус; б) низький життєвий рівень; в) інфекційні захворювання; г) високий рівень злочинності; д) тероризм.

2.5.12. Які заходи недоцільно здійснювати для забезпечення безпеки особистого майна?

- а) не залишати ключі в замковому отворі та не ховати їх у доступні місця; б) не залишати в квартирі малознайомих людей; в) вимагати від службовців показати службове посвідчення перед входом до квартири; г) перед довгостроковою відсутністю попередити про це якомога більшу кількість людей.

2.5.13. Сучасний метод дії на психіку і поведінку людей, що призводить до небезпечних ситуацій і небезпечної поведінки, без застосування зброї називається:

- а) епідемії; б) інформаційна війна; в) тероризм; г) рекет.

2.5.14. До яких заходів безпеки ви будете вдаватися при загрозі терористичного акту?

- а) будете уважними і доброзичливими до оточуючих; б) не будете панікувати ні за яких умов; в) спробуєте виїхати до іншого міста (села); г) будете намагатися виявити терористів; д) будете поводити себе звичайним чином.

Також вивчення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу здійснювався через оцінювання: роботи на лекційних та практичних заняттях (конспект лекцій, запис доповідей одногрупників); звіту доповідей на практичних заняттях; самостійної роботи студента у процесі написання реферату та рецензії на реферат одногрупника; знань у процесі підсумкового тестування двох змістових модулів. Визначення рейтингу знань студентів (див. табл. 1), згідно кредитно-модульної системи, може сягати до 100 балів [6, с. 12–13].

Таблиця 1

Розподіл балів щодо визначення рейтингу знань студентів згідно кредитно-модульної системи

№ з/п	Види робіт	Бали	Контроль	Примітка
1.	Відвідування і конспектування лекцій	До 16	Якість змісту конспекту	Враховується повнота конспекту
2.	Відвідування практичних занять	До 14	Журнал обліку відвідування занять	
3.	Самостійна наукова робота у процесі написання реферату, аналізу літературних джерел по одній з проблем безпеки життєдіяльності. Зокрема:	До 20	Заслуховування доповіді студента на практичному занятті	
3.1.	Повнота визначення основних термінів, понять та формування мети і завдань дослідження	До 3-х		
3.2.	Достатність зібраних матеріалів, що свідчать про глибину розуміння проблеми, їх оригінальність	До 9		
3.3.	Узагальнення змісту реферату щодо особливостей досліджуваної проблеми, стисла характеристика висновків, цінність та можливість їх реалізації	До 4-х		
3.4.	Здатність чітко та конкретно проінформувати аудиторію про зібрані матеріали, зробити висновки щодо потреби тих чи інших дій у процесі вирішення проблеми обраної теми і покращення своєї життєдіяльності	До 4-х		
4.	Свочасність підготовки та здачі реферату	5		
5.	Самостійна робота по складанню рецензії на реферат одногрупника	До 5-ти	Зміст тексту рецензії, що подана перед доповіддю, зміст реферату	
6.	Самостійна робота по складанню звітів проведених досліджень	До 20-ти	По змісту звітів.	
7.	Підсумковий контроль знань по змістових модулях	До 20-ти	Тестування	

Рейтинг (англ. rating, від «rate» – оцінювати, визначати клас, розряд) – становище спортсмена серед йому подібних, що оцінюється певним числом балів; виводиться шляхом голосування, соціологічних опитувань, анкет і визначається місцем, яке вони посідають серед собі подібних [5, с. 491]; поняття, що характеризує співвідносні значимість, місце, вагу, позицію даного об'єкту порівняно з іншими об'єктами цього класу (типу). Найчастіше застосовується в соціології. Традиційно сприймається як деякий показник, що має єдине цифрове кількісне вираження. Наприклад, рейтинг одного і того ж

персонажу може виражатися абсолютно різними кількісними величинами (відсотками). Рейтинговий вимір здійснюються як по відношенню до персоналій – індивідуальний рівень, так і по відношенню до груп (наприклад, політична партія) і соціальних інститутів – рівень організацій [1, с. 856].

Висновки. Отже, введення у навчально-виховний процес ВНЗ такої освітньої технології як системно-модульне навчання через тестування для перевірки й оцінки навчальних досягнень студентів, використання системного підходу, системного аналізу та різних методів навчання (пояснювально-ілюстративний, частково-пошуковий, дослідницький, словесний, практичний, наочний, контролю) допомагає сформувати системні знання першокурсників на практичних заняттях та під час вивчення дисципліни «БЖД» загалом.

Література:

1. *Всемирная энциклопедия: Философия / Главн. нуч. ред. и сост. А. А. Грицанов. – М.: АСТ, Мн.: Харвест, Современный литератор, 2001. – 1312 с.*
2. Малафійк І. В. *Дидактика. Навчальний посібник для студентів педагогічних спеціальностей та вчителів / І. В. Малафійк. – Рівне: РДГУ, 2004. – 470 с.*
3. Малафійк І. В. *Системний підхід у теорії і практиці навчання / І. В. Малафійк. – Рівне: РДГУ, 2004. – 437 с.*
4. Малафійк І. В. *Системність – якість знань / І. В. Малафійк. – Рівне: РДГУ, 2008. – 383 с.*
5. *Словник іншомовних слів / Уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапуца. – К.: Наук. думка, 2000. – 680 с.*
6. Шевчук О. А. *Безпека життєдіяльності. Робоча програма навчальної дисципліни для студентів гуманітарних і природничих спеціальностей (за вимогами кредитно-трансферної системи) / О. А. Шевчук. – Рівне: РДГУ, 2012. – 16 с.*
7. Шевчук О. А. *Механізм формування системності індивідуальних валеологічних знань / О. А. Шевчук // Культура здоров'я: VII Міжнар. наук.-метод. конф., 23–24 червня 2010 р.: зб. наук. праць конф. – Херсон: ІІІ Вишемирський В. С., 2010. – С. 140–141.*
8. Шевчук О. А. *Психодіагностичні та контрольні тести з БЖД: [посіб. для студ. гуманіст. і природн. спеціальностей ВНЗ освіти України I–IV рівнів акредитації] / М. П. Костюк, О. А. Шевчук. – Рівне: РДГУ, 2009. – 94 с.*
9. Шевчук О. А. *Формування системи валеологічних знань учнів основної школи у процесі навчання основ здоров'я: автореф. дис. ... канд. пед. наук: (13.00.02) «Теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)» / О. А. Шевчук; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2011. – 20 с.*
10. Шевчук О. А. *Формування системи валеологічних знань учнів основної школи у процесі навчання основ здоров'я: дис. ... канд. пед. наук: (13.00.02) «Теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)» / О. А. Шевчук; ХУН ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2011. – 217 с.*

References:

1. *Vsemirnaya entsyklopedia: Philosophia / Glavn. nauch. red. i sost. A. A. Gritsanov. – M.: AST, Mn.: Kharvest, Sovremenniy literator, 2001. – 1312 s.*
2. Malaphiik I. V. *Dydaktyka. Navchalnyi posibnyk dlia studentiv pedagogichnykh spetsialnostei ta vchyteliv / I. V. Malaphiik. – Rivne: RDGU, 2004. – 470 s.*
3. Malaphiik I. V. *Systemnyi pidhid u teorii i praktytsi navchannia / I. V. Malaphiik. – Rivne: RDGU, 2004. – 437 s.*

4. Malaphiik I. V. *Systemnist' – yakist' znan' / I. V. Malaphiik. – Rivne: RDGU, 2008. – 383 s.*
5. *Slovnnyk inshomovnykh sliv / Uklad. : S. M. Morosov, L. M. Shkaraputa. – K.: Nauk. dumka, 2000. – 680 s.*
6. Shevchuk O. A. *Bezpeka zhyttiedial'nosti. Robocha programa navchal'noi dystsypliny dlia studentiv humanitarnykh i pryrodnych spetsial'nostei (za vymogamy kredytno-transfernoï systemy) / O. A. Shevchuk. – Rivne: RDGU, 2012. – 16 s.*
7. Shevchuk O. A. *Mehanizm formuvannia systemnosti indyvidual'nykh valeologichnykh znan' / O. A. Shevchuk // Kul'tura zdorovia: VII Mizhnar. nauk.-metod. konf., 23–24 chervnia 2010 r.: Zb. nauk. prats' konf. – Kherson: PP Vyshemyrs'kyi V. S., 2010. – S. 140–141.*
8. Shevchuk O. A. *Psyhodiagnostychni ta kontrol'ni testy z BZHID: [posib. dlia stud. humanit. i pryrodn. spetsial'nostei VNZ osvity Ukrainy I–IV rivniv akredytatsii] / M. P. Kostyuk, O. A. Shevchuk. – Rivne: RDGU, 2009. – 94 s.*
9. Shevchuk O. A. *Formuvannia systemy valeologichnykh znan' uchniv osnovnoi shkoly u protsesi navchannia osnov zdorovia: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: (13.00.02) "Teoriia ta metodyka navchannia (phizychna kultura, osnovy zdorovia)" / O. A. Shevchuk; KHNU im. V. N. Karazina. – Knarkiv, 2011. – 20 s.*
10. Shevchuk O. A. *Formuvannia systemy valeologichnykh znan' uchniv osnovnoi shkoly u protsesi navchannia osnov zdorovia: dys. ... kand. ped. nauk: (13.00.02) "Teoriia ta metodyka navchannia (phizychna kultura, osnovy zdorovia)" / O. A. Shevchuk; KHNU im. V. N. Karazina. – Knarkiv, 2011. – 217 s.*

Психологія

УДК: 159.923.2

доктор психологических наук, доцент,
профессор кафедры психологии Волженцева И. В.
Макеевского экономико-гуманитарного института

ТЕХНОЛОГИЯ ПОЛИФУНКЦИОНАЛЬНОЙ РЕГУЛЯЦИИ ПСИХИЧЕСКИХ СОСТОЯНИЙ СТУДЕНТОВ

Анотація. Модернізація системи освіти в Україні зв'язана з підвищенням вимог до рівня не лише інтелектуальних здібностей студентів, але й до можливостей регуляції їх психічних станів. Запропоновано теоретичний розгляд сутності інноваційної технології поліфункціональної регуляції психічних станів. Розглянуто сутність деяких її компонентів: критерії опису емоційних засобів регуляції, зміст типів регулюючих програмних комплексів «Активізація»/«Релаксація». Розкрито психологічний профіль студентів, які пасивно чи активно реагують на стрес за показниками: швидкість зміни психічних і вегетативних процесів, міра інертності психоемоційних станів, прояв індивідуально-особистісних характеристик, зміни емоційного фону, які характеризували випробовуваних при переході з емоційно-нейтрального в емоційно – забарвлений період навчальної діяльності. Визначено динамічний і часовий аспект розгляду змісту програм звукоколірних комплексів технології поліфункціональної регуляції психічних станів з метою їх ефективного впливу в навчальному процесі.

2. Герасимов Г.И., Илюхина Л.В. *Инновации в образовании: сущность и социальные механизмы* / Г.И.Герасимов, Л.В. Илюхина. – Ростов на Дону: НМЦ Логос, 1999. – 136 с.

3. Леонтьев А.Н. *Анализ деятельности*. // Вестник Моск. ун-та. – 1983. – № 2. – С.5-17. – (Сер. 14. Психология).

4. Менегетти А. *Введение в онтопсихологию* / А. Менегетти. – Изд.ННБФ: – «Онтопсихология», 2006. –138 с.

5. Роджерс К. *Взгляд на психотерапию: Становление человека* / К. Роджерс. – М.: Прогресс, 1994. – 233 с.

6. Ясперс К. *Философская вера: Смысл и назначение истории* / К. Ясперс. – М.:1994. – 420 с.

References:

1. Volkov Y.G. *Lichnost i gumanizm: (Sotsiologicheskij aspekt)* / Y.G. Volkov. – Chelyabinsk: Kniga, 1995. – 219 s.

2. Gerasimov G.I. Ilyukhina L.V. *Innovatsii v obrazovanii: sushchnost i sotsialnye mekhanizmy* / G.I. Gerasimov, L.V. Ilyukhina. – Rostov n/d: NMTs Logos, 1999. – 136 s.

3. Leoniev A.N. *Analiz deyatelnosti* // Vestnik Mosk. un-ta. - 1983. - № 2. - s. 5-17. – (Ser. 14. Psikhologiya).

4. Meneghetti A. *Vvedenie v ontopsikhologiyu*. / A. Meneghetti. – Izd. NNBPh: - «Ontopsikhologiya», 2006. – 138 s.

5. Rodgers K. *Vzglyad na psikhoterapiyu: Stanovleniye cheloveka* / K. Rogers. – M.: Progress, 1994. – 233 s.

6. Jaspers K. *Philosophskaya vera: Smysl i naznacheniyе istorii* / K. Jaspers. – M.: 1994. – 420 s.

ЗМІСТ

ПЕДАГОГІКА

Арістова Н. О.	THE STRUCTURE OF HIGHER EDUCATION IN DENMARK	5
Бардаков А. О.	ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ: СУТНІСТЬ, ФУНКЦІЇ, ЗАВДАННЯ	10
Бахмат Н. В. Матвєйцова Л. Б.	ПРОБЛЕМА ПРОЕКТУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ	16
Бедевельська М. В.	ВИЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА ОСНОВІ КОМПЕНЕНТНОГО ПІДХОДУ	23
Бигар Л. І.	СТРУКТУРА КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ	29
Бугеря Т. М.	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я	36
Будник О. Б.	ДОСЛІДЖЕННЯ МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНОЇ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	41
Буценко А. В.	ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ПІВДНЯ УКРАЇНИ КІНЦЯ ХІХ СТОЛІТТЯ	50
Білавич Г. В.	ХЛБОРОБСЬКИЙ ВИШКІЛ МОЛОДІ ЯК ПЕДАГОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН	58
Вікторова Л. В.	НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ	64

Гапонова О. Ю.	ЗМІСТ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	72
Головань М. С.	ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	79
Гружевський В. О.	ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ, СПРЯМОВАНОЇ НА ПОЛІПШЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СТУДЕНТОК	89
Євсюков О. Ф.	ТЕХНОЛОГІЯ КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ ЯК ЗАСАДОВИЙ КОНЦЕПТ ОВОЛОДІННЯ МАЙБУТНІМИ ВИКЛАДАЧАМИ ПЕДАГОГІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ	101
Єрмак Г. В.	СПЕЦИФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ВЧЕНИХ ЩОДО ПРОЦЕСУ ВЗАЄМОДІЇ РЕЛІГІЙНИХ ДІЯЧІВ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ У МОРАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ МОЛОДІ НА УКРАЇНІ	105
Ігнатенко С. В.	ВИКЛАДАЦЬКІ УМІННЯ ЯК ОСНОВА ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ	113
Канюк Г. И. Пугачёва Т. Н. Омельченко Л. Н. Безъязычный В. Ф.	МОДЕЛЬ УНИВЕРСАЛЬНОЙ СТРУКТУРЫ КУРСА «ОСНОВЫ ЭНЕРГО- И РЕСУРСОСБЕРЕЖЕНИЯ» ДЛЯ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ-ПЕДАГОГОВ	121
Колесниченко Н. Ю.	ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА БАКАЛАВРІВ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ: АНАЛІЗ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД ПРОБЛЕМИ	130
Кононенко А. Г.	ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНІЙ ОСВІТІ	136

Конопля К. Г.	СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ПОТРЕБ КЛІЄНТІВ У ПОГЛЯДАХ ЗАРУБІЖНИХ ТА ВІТЧИЗНЯНИХ НАУКОВЦІВ	144
Кошелєв П. А.	СЦЕНАРНЕ МИСЛЕННЯ – СКЛАДОВА ПРОГНОСТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК КЕРІВНИКА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	152
Кузьмічова В. А.	ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ Я. Я. ПОЛФЬОРОВА	157
Лашкул В. А.	ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ	162
Малуш К. К.	ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	169
Мармаза О. І.	ГОТОВНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА АНТИІННОВАЦІЙНІ БАР'ЄРИ ЯК УПРАВЛІНСЬКА ПРОБЛЕМА	175
Михайлова Д. В.	«БУКВАР І КНИГА ДЛЯ ЧИТАННЯ В НАРОДНИХ ШКОЛАХ» ЯК ЗАСІБ ВІДБИТТЯ ПОГЛЯДІВ Ф. ХАРТАХАЯ НА ЗМІСТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	182
Мусхаріна Ю. Ю.	РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ОЗДОРОВЛЕННІ ШКОЛЯРІВ	190
Плачинда Т. С.	МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ АВІАЦІЙНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ	197
Растрьгіна А. Н.	УКРАИНСКАЯ МЕНТАЛЬНОСТЬ В КОНТЕКСТЕ ДУХОВНОСТИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОСТРАНСТВА ВУЗА	204

Романишина О. Я.	ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ	213
Славська Я. А.	МЕТОДОЛОГІЯ ЕКОЛОГО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ	220
Слесик К. М.	ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ПРОЦЕС НАВЧАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ПРЕДМЕТІВ УЧНІВ	225
Спірідонова В. О.	МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ПІДГОТОВЦІ ОФІЦЕРІВ ТАКТИЧНОГО РІВНЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	231
Ткач Ю. М.	РЕАЛІЗАЦІЯ РІВНЕВОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ У НАВЧАННІ МАТЕМАТИКИ У ВНЗ	237
Томенчук С. П.	ЕФЕКТИВНІСТЬ УДОСКОНАЛЕНОЇ МЕТОДИКИ КОЛЕКТИВНОЇ ТВОРЧО-ПОШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛІВ; РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ	244
Уйсімбаєва Н. В.	ДО ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ ОСОБИСТІСНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ	250
Федорова О. А.	АУДІЮВАННЯ ПРЕЦИЗІЙНОЇ ЛЕКСИКИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ	258
Хрипунова Л. Д.	ПЕДАГОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ	263

Чекан О. І.	НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНО-ОРІЄНТОВАНИХ КОМПЛЕКСІВ МАЙБУТНІМИ ФАХІВЦЯМИ ДОШКІЛЬНОГО ПРОФІЛЮ	272
Чередниченко Л. А.	СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	277
Чорна М. М.	КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ ЯК ОРІЄНТИР ДЛЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ	282
Шевчук О. А.	ФОРМУВАННЯ СИСТЕМНОСТІ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ВНЗ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З «БЖД»	290
ПСИХОЛОГІЯ		
Волженцева І. В.	ТЕХНОЛОГІЯ ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНОЇ РЕГУЛЯЦІЇ ПСИХИЧЕСКИХ СОСТОЯНИЙ СТУДЕНТОВ	297
Гуз Н. В.	АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК АДЕПТІВ РЕЛІГІЙНИХ КУЛЬТІВ	305
Зими́на К. И.	ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ И ПРОЯВЛЕНИЯ КРЕАТИВНОСТИ У ПОДРОСТКОВ С КОМПЬЮТЕРНОЙ ЗАВИСИМОСТЬЮ	311
Левшунова К. В.	ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТІЛЕСНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДИТИНИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	320
Ревякіна О. Г.	ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ОСОБИСТІСНЕ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТА В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	330
Твердоступ К. Г.	ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ГОТОВНОСТЬ К ИННОВАЦИЯМ СУБЪЕКТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ПРОЦЕССА	339

Наукове видання

Проблеми сучасної педагогічної освіти

Серія: Педагогіка і психологія.

Випуск сорок четвертий. Частина 3.

Відповідальний за випуск О.Ю. Пономарьова

ISSN 2311-1305

9 772311 130004

Відповідальність за достовірність наведених у публікаціях фактів, дат, найменувань, прізвищ, імен, цифрових даних несуть автори статей.

Наукові статті друкуються за авторськими варіантами.

Здано до набору 03.04.2014. Підписано до друку 28.03.2014.
Формат 60x90x16. Друк офсетний. Друк офс. Обл. - вид. арк. 20.
Тираж 500 пр.

Видруковано у друкарні
РВНЗ „Кримський гуманітарний університет” (м. Ялта) РВВ КГУ
вул. Севастопольська, 2, м. Ялта,
Автономна Республіка Крим,
Україна
98635
тел. (0654)32-21-14,